

Uvodna riječ

Spomenica dr. Jere Jareba o prigodnom 85. obljetnice života izlazi skoro istodobno kad i knjiga *Dinko Zavorović: šibenski humanist i povjesničar* Ive Kurelca, kojom Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“ u Šibeniku obilježava 400. godišnjicu smrti prvoga hrvatskoga novovjekovnog historiografa. Zavorovićevo politički motivirano progonstvo iz rodnoga grada, premda ne dulje od četiri godine, kao da nagovješćuje sudbine mnogobrojnih sinova šibenskoga kraja koji su bili izloženi kušnjama egzila. Tomu prognaničkom krugu iz novijega doba pripada i dr. Jere Jareb, kojega su nakon završetka gimnazije talijanske okupacijske vlasti 1941. godine protjerale iz Šibenika.

Ima znakovite simbolike u činjenici da je dr. Jareb rođen u Šepurinama na otoku Prviću, u blizini renesansnoga ljetnikovca humanističkoga pjesnika Mihovila Vrančića, brata glasovitoga diplomata, povjesničara i pjesnika Antuna, te oca polihistora, leksikografa i izumitelja Fausta. Ovaj posljednji neprestance je u tuđini, kako navodi Ivan Tomko Mrnavić u *Govoru na pogrebu Fausta Vrančića*, žudio za “mjestima smirene samoće” svoga zavičaja: “Dokazom je njegova posljednja volja kojom je želio da bude pokopan na groblju na otoku Prviću, u goloj zemlji među mrtvim tijelima težaka, kako bi barem mrtav radosno postigao ono što za života nije mogao.” Još je bliže kući Jarebova rođenja rodna kuća sluga Božjega fra Ante Antića, koji je zarana vjernicima šibenskoga kraja bio uzor u življenju zbog krjeposti, vjere, nade i ljubavi u onodašnjim teškim životnim prilikama.

U razgovoru koji je potpisnik ovoga uvodnoga slova 1996. godine objavio u *Sv. Mihovilu*, glasilu Šibenske biskupije, dr. Jareb se prisjetio svojih šepurinskih učitelja i župnika, te naglasio da je “Prvić obilazio Šibenčanin Petar Guberina, kasnije lingvist i znanstvenik svjetskoga glasa, koji je istraživao i popisivao bogato otočko, i težačko i ribarsko, jezično naslijeđe”. Također, prisjetio se da je u Šepurine zalazio i neumorni istraživač zavičajne povijesti don Krsto Stošić: “Bio je neposredan, narodni čovjek. Veoma cijenim njegove knjige. Primjerak njegovih *Sela šibenskoga kotara* koja su objavljena upravo pred rat, 6. travnja 1941., što sam ih dobio desetak dana kasnije, izgubio sam u ratnom vihoru. Silno sam se radovao kada sam u izbjeglištvu u Americi dobio primjerak te, već tada, vrlo rijetke knjige.”

U biografiji dr. Jere Jareba važno je i mjesto Srma, smješteno na kopnu nasuprot Prviću, gdje su Jarebovi sagradili obiteljsku kuću. Srma je nezaobila-

zni duhovni toponim za stanovništvo šibenskoga kraja: tu je poznata starokršćanska dvojna bazilika, ali i crkvice posvećena Velikoj Gospi, iznimno važan spomenik hrvatskoga graditeljstva i likovne baštine. Opjevao ju je šibenskim govorom u napisanoj pjesmi "Gospa Srinska" Jarebov prijatelj i suradnik Vinko Nikolić, još jedan od mnogih šibenskih prognanika.

U spomenutom razgovoru za *Sv. Mihovil*, na upit o tomu što bi izdvojio iz svoga gimnazijskog školovanja u razdoblju od 1933. do 1941., dr. Jareb je odgovorio: "Ponajprije bih izdvojio šibenskoga biskupa Jeronima Miletu, koji je bio iznimna osoba i veliki domoljub. Njegovo je golemo djelo i sjemenišna zgrada. (...) Kroz sjemenište je prošlo do Drugoga svjetskog rata, sigurno oko petsto učenika. Mnogi su od njih potjecali iz siromašnih obitelji i zacijelo ne bi mogli pohađati sjemenište da biskup Mileta čak i vlastitu plaću nije davao za prehranu sjemeništara. Kako sam i sâm bio sjemeništarcem, zahvalan sam biskupu zbog njegova dobročinstva. (...) Iako je znao zažaliti što mali broj sjemeništara postaje svećenicima, ipak bi naglašavao da je važno da postanemo dobrim ljudima i – dobrim Hrvatima." Skoro iste Miletine riječi prenosi drugom zgodom u *Sv. Mihovilu* i Vinko Nikolić, nešto stariji Jarebov kolega sjemeništara.

U razgovoru koji je, pak, s dr. Jerom Jarebom vodio dr. Hrvoje Matković, također Šibenčanin, opisano je društveno, političko i kulturno ozračje u Šibeniku za Jarebova gimnazijskoga školovanja. Spomenuti su i neki znani ili manje znani Šibenčani. Uz njih, vjerojatno je da je dr. Jareb poznao ili barem čitao onodašnje šibenske pisce i kulturne djelatnike: fra Gašpara Bujasa, don Baltazara Vijolića, Gabrijela Cvitana, Miha Jerinića, Dražena Panjkotu, Dinka Sirovicu, Božu Dulibića, Jerka Iljadicu, Nikolu Tintića i druge. Među profesorima koji su mu predavali u šibenskoj gimnaziji, a koje spominje i sâm Jareb, treba svakako izdvojiti Ivana Ostojića i Antu Šupuka, koji su poslije Drugoga svjetskog rata napisali važne radove o povijesti i govoru Šibenika i njegove okolice, antroponimiji i onomastici šibenskoga kraja.

Opsežno i važno djelo dr. Jere Jareba svakako je jedan od vrhunaca suvremene hrvatske historiografije, ujedno i izraz zanimanja za povijest koji je začet još u davnim vremenima Jurja Šižgorića Šibenčanina i šibenskoga humanističkog kruga (D. Zavorović, F. Vrančić, I. T. Mrnavić), te njihovih sljedbenika u novijoj povijesti Krešimirova grada. Stoga je Gradskoj knjižnici "Juraj Šižgorić" osobita čast što sudjeluje u objavljivanju ove spomenice, i želja da ona ostavi trajan biljeg poticajnom djelu dr. Jere Jareba.

Milivoj Zenić, ravnatelj Gradske knjižnice „Juraj Šižgorić“ Šibenik